

Nobels droska tillbaka i ljuset

I över hundra år har den varit undangömd. Nu ställs droskan som tillhörde Alfred Nobel ut på Karolinska Institutet i Stockholm. Den sägs ha spelat en viktig roll för att Nobelpriset delas ut i Sverige.

– Alfred Nobels magiska droska har sett dagens ljus efter att i över 100 år haft en Törnrosasömn, säger droskans ägare.

Alfred Nobels droska. Först i världen med ellampor och gummidäck.
Foto: LARS PEHRSON

16 december 2013 kl 17:52 , uppdaterad: 17 december 2013 kl 06:49

Historien om Alfred Nobels svarta droska är nästan lika välbevarad som droskan själv.

Trots att det är över hundra sedan den tillverkades i familjen Nobels mekaniska verkstad i Sankt Petersburg fungerar fortfarande den elektriska belysningen med Tomas Edisons glödlampa – den första någonsin att installeras i ett fordon.

Droskan var också först i världen med att ha gummiklädda, stålekrade hjul. Något för vilket bröderna Nobel fick en guldmedalj av den ryske tsaren. Än i dag är gummit i dessa hjul mjuka, vilket inte sägs höra till vanligheterna.

Lagen var entydig: där en man har sitt transportfordon och sina hästar – där bor han.
Gunnar Sundkvist, vd på patentbyrån Groth, om bråket kring Nobels arv.

Var droskan funnits i alla år sedan Alfred Nobels död är det få som har känt till. Droskan har varit i privata samlingar och är det fortfarande. Den nuvarande ägaren hittade den tillsammans med ett antal andra hästdragna fordon för ett par år sedan.

– Det var en ren tillfällighet att Nobels droska fanns i samlingen som jag köpte, berättar ägaren.

Den dåvarande ägaren kände inte till att droskan tillhört Alfred Nobel, men ryktet gick bland bygdens kännare och vid närmare efterforskning visade sig det stämma.

– Den elektriska belysningen gjorde mig konfunderad. Med Nobel i minnet införskaffade jag mig all litteratur som fanns om Alfred Nobel. Där finns det berättat om att Alfred låtit montera elektrisk belysning i framskärmarna, även de lätta hjulen fanns beskrivet. Spänningen steg för varje nytt igenkännande, säger ägaren.

På varsin sida om vagnskorgen fanns också initialerna AN målat i blåa nyanser. Dessutom var hjulen var stämplade ”L. Nobel St. Petersburg”. Stämplarna fanns även på gummit i de vita däcken som vissa påstår är Alfred Nobels uppfinning.

I litteraturen beskrivs droskan som ljudlös. Det genom att det på över 30 ställen fanns små bitar av konstläder mellan metalldelarna.

– Belysningen, hjulen och att den är totalt ljudlös gör den helt magisk i sin framfart, säger ägaren, som nu låtit Karolinska Institutet ställa ut droskan i foajén till Aula Medica i Solna.

Droskan avtäcktes när årets Nobelpristagare i fysiologi eller medicin James Rothman, Randy Schekman och Thomas Südhof besökte Karolinska Institutet för att hålla sina Nobelföreläsningar.

Enligt universitets rektor Anders Hamsten var pristagarna förtjusta.

– De tyckte det var oerhört spännande. Det blev en väldigt bra start på deras besök, säger han.

Att det är just Karolinska institutet som fått lov att ställa ut droskan är inte en slump. Den har nämligen en koppling till Karolinska institutets tidigare rektor Axel Key (verksam 1886-1897).

Vid ett besök i San Remo blev Axel Key inbjuden på middag till Alfred Nobel. Efter middagen ska de två ha tagit en tur i droskan. I ett brev som Key skickade hem till sin fru framgår det att Alfred Nobel under färden förklarar att han ämnade göra en stor donation som skulle gynna Karolinska institutet.

– Han nämnde, visserligen i allmänna termer, att han skulle komma ihåg Karolinska institutet i sitt testamente, säger Anders Hamsten.

Ägaren till droskan menar att den haft stor betydelse för att Nobelpriset delas ut i Sverige. Det genom att den spelade en avgörande roll för att de rättsliga förhandlingarna om Nobels arv hölls i Karlskoga tingsrätt.

Delar av Nobels släkt försökte hävda att Nobel inte hade varit bosatt i Sverige för att ogiltigförklara testamentet, men i och med bland annat att hans ”magnifika ekipage och stall med ryska travare” (ur Ragnar Sohlmans ”Ett testamente”) fanns här ansågs Alfred Nobel i första hand vara svensk medborgare.

– **Lagen var entydig:** där en man har sitt transportfordon och sina hästar – där bor han, förklarar Gunnar Sundkvist, vd Groth, patentbyrå som hade Alfred Nobel och Tomas Edison som några av sina första klienter och som bidragit till att droskan nu ställs ut i Stockholm.

– Tack vare att droskan fanns här så ansågs Sverige vara Nobels bostadsland när det var dags att ta hand om hans arv, säger Gunnar Sundkvist.

Alfred Nobels droska kommer att stå utställd på Karolinska Institutet till och med den 20 december.

KI:s rektor Anders Hamsten framför Alfred Nobels droska.
FOTO: LARS PEHRSON

Ett av de vita gum Ett av de vita gummidäcken som sägs ha uppfunnits av Alfred Nobel själv. Foto: LARS PEHRSON